

GONAGASLAŠ
GIELDA- JA GUOVLODEPARTEMEANTA

Od.prp. nr. 26

(2003–2004)

Láhkariевdadusat geassemánu 12.b. 1987 nr. 56 láhkii Sámedikki ja eará sámi riektedilálašvuodaid birra (Sámeláhka)

*Gielda- ja guovlodepartemeantta árvalus juovlamánu 19.b. 2003,
dohkkehuvvon stáhtarádis seamma beaivvi.
(Bondevik II ráđdehus)*

1 Álggahus ja čoahkkáigeassu

Gielda- ja guovlodepartementa ovddida láhkariевdadusaid evttohusa láhkii suoidnemánu 12.b. 1987 nr. 56 Sámedikki ja eará sámi riektedilálašvuodaid birra (sámeláhka), § 2–6 Sámi jienastuslogu birra.

Sámelága § 2–6 láhkavuodđuda sámi jienastuslogu ásaheami ja mearrida eavttuid go galgá sáhttit gáibidit iežas čálihuvvot jienastuslohkui. Sámediggeválgii lea jienastanvuogitvuohka buohkain geat sáhttet oassálastit suohkanválgii ja geat čužžot orrunsuohkana sámi jienastuslogus, vrd sámelága § 2–5. Seammaláđje eaktuda válgadohkálašvuohka ja evttohanriekti Sámediggeválgii ahte gullevaš olmmoš lea čálihuvvon válgabiirre sámi jienastuslohkui.

čáliheapmi sámi jienastuslohkui § 2–6 vuodul eaktuda ahte persovdna ieš gáibida dan seammás go duodašta ahte atná iežas leat sápmelažžan, ja geas lea juogo a) sámegiella ruovttugiellan, dahje b) lea váhnen, áhkku/áddjá dahje máttaráhkku/máttaráddjá geas lea sámegiella ruovttugiellan, dahje c) lea mánná persovdnii gii čuožžu dahje lea čužžon sámi jienastuslogus.

Gáibádusa ahte čálihuvvot sámi jienastuslohkui galgá doaibmi láhkamearrádusaid mielde ovddidit orrunsuohkanii mii ráhkada sámi jienastuslogu suohkana álbmotregistara, mañemus válgga sámi jienastuslogu ja čáliheamiid ja sihkkumiid gáibádu-

said vuodul mat leat bohtán mañemus válgááigodagas. Láhkariевdadusas lea áigumuš rievdadit nu ahte Sámediggái galgá ovddidit gáibádusa čálihuvvot sámi jienastuslohkui, ja Sámedikkis galgá dás duohko leat ovddasvástádus čálihit ja sihkkut gáibádusaid vuodul maid vuostáiváldá.

Departemeanta ovddida seammás evttohusa rievdadit § 2–6 dálá goalmmat láđđasa dainna áigumušain ahte addit Sámediggái válldi miedihit geavahit sámi jienastuslogu, earret eará dutkamii.

2 Duogáš ja cealkámušat departemeantta evttohussii

2.1 čohkket ovttasadjái sámi jienastuslogu čáliheami – rievdadus § 2–6

Vásáhusaid vuodul maid lea háhkan válggain maid lea čađahan 1989 rájes, ja Sámedikki iežas árvoštallamiid vuodul leat mearridan eanet rievdadusaid Sámelágas vai buorebut lámčet dilálašvuodaid Sámediggeválgii.

Láhkariевdadusain guovvamánu 28.b. 1997:s viiddidedje § 2–6 giellaevttuid (vuosttaš láđđasa čuokkis b) fátmastit máttaráhku/máttaráddjá geas lea sámegiella ruovttugiellan. Viidáset rahppui ahte mánat persovnaide geat čužžot dahje leat čužžon jienastuslogus galget sáhttit gáibidit čálihuvvot jie-

nastuslohkui almmá váldimis vuhtii giellaeavttuid (odda bustávva c). Rahppui maid vejolašvuohta geavahit dábálaš álbmotregistara go ráhkada sámi jienastuslogu ja vejolašvuohta geavahit elektruvnnalaš dihtorastima go ráhkada jienastuslogu (§ 2–6 odda nubbi ja goalmát lađas). Geassemánu 1.b.2001 láhkarijvdatadusas mearridedje ásaht guovddáš válgalávdegotti, Sámedikki válgalávdegotti, biiresámeválgastivrraid sadjái mat leat riikka 13 válgabiirres.

Giella- ja guovluddepartemeanta ovddida evttohusa rievdatit sámelága § 2–6 vai čuovvola Sámedikki evttohusa ahte galgá leat čohkken ovttá sadjái sámi jienastuslogu čáliheami. Áigumuš lea čadahit láhkarijvdatadusa nu ahte bargu láhčit jienastuslogu čáliheami rievdatadusa sáhtta álgit buori áiggis ovdal boahte sámediggeválgga 2005:s.

Evttohus gáibida ahte ferte rievdatit sámelága § 2–6. Vuosttaš lađđasis sihkkut «*orrunsuohkanis*». Odda nubbe lađasin lasihuvvo: «*Galgá váldit oktavuoda Sámedikkiin go áigu gáibidit čálihuvvot sámi jienastuslohkui*». Dálá nubbi lađas šaddá odda goalmát lađasin mas dárkkuha ahte lea Sámediggi mii ráhkada sámi jienastuslogu go «*Sámediggi*» lasihuvvo vuosttaš cealkagii. Dán lađđasis lasiha mañemus cealkkan: «*Sámi jienastuslogu galgá čálihit suohkaniid vuodul*». Dálá goalmát lađas šaddá odda njealját lađasin mas «*departemeantta*» sadjái boahtá «*Sámediggi*». Rievdatadusat godđojuvvojit dan muddui go lea dárbbaslaččat fárrui Sámedikki válgaláhkaásahusaide.

2.2 Gulaskuddancealkámušat

Departemeantta láhkarijvdatadusa evttohus lea leamaš gulaskuddamis buot departemeanttain, Sámedikkis, Álbmotregistreren guovddáškantuvrras, suohkaniin ja buot dovddus sámi organisašuvnain.

Eai ovttage gulaskuddancealkámušas leat vuosttaldeamit evttohuvvon láhkarijvdatadussii.

Databearráigeahčču, masa Bargo- ja hálddahušdepartemeanta lei sádden gulaskuddančállaga, «*oaidná ahte rievdatadusat dagahit ahte sámi jienastuslogu diedut šaddet riektabut ja dievaslaččabut go dál. Ovddasvástádusa sirdin Sámediggái maiddái dahká čielgaseabbon juohkehažžii geainna galgá váldit oktavuoda go galgá giedahallat iežas vuoigatvuodaid persovdnadieđuidlága vuodul, nugo geahččanrievtti. Min mielas lea positiivvaláš ja mii doarjut rievdatadusevttohusa*».

2.3 Lagabut departemeantta evttohusa birra

Sámediggi mearridii 19.9.2002:s áššis 35/02 ovddidit evttohusa ahte ođastit sámelága ja njuolggadusaid go galgá válljet Sámedikki. Mearrádusa leat dahkan sierra lávdegotti guorahallama vuodul, mii lea geahčadan lagabut váлгаortnega ja válganjuolggadusaid. Sámediggi evttoha dan mearrádusas ahte Sámediggái galgá čohkket sámi jienastuslogu čáliheami.

Čáliheapmi sámi jienastuslohkui lea ovdánan positiivvalaččat go 1989:s ledje 5497 olbmo čálihan jienastuslohkui ja 2001:s ges 9921 olbmo čálihan jienastuslohkui. Riikkas leat 13 válgabiirre. Badjel beali riikka suohkaniin leat olbmot geat leat čálihan iežaset jienastuslohkui. 9 válgabiirres 13 válgabiirres leat 3–15 suohkana, válgabiirres 12:s Máttasá-miguovllus leat sullii 70 suohkana. Válgabiire 13 Máttá-Norggas leat lagabui 300 suohkana. Dain ledje sullii 140 gos olbmot ledje čálihan iežaset jienastuslohkui mañemus válggas, eatnasiin ledje 1–5 persovvna. 2 válgabiirre, Kárášjohka ja Guovdageaidnu, leat ovttá-suohkan biirret.

1997 láhkarijvdatadus mii rabai vejolašvuoda álbmoregistarai čihkosis merkestit go persovdna gáibidii čálihuvvot sámi jienastuslohkui ja geavahit EDB, eaktudii ahte galggai šaddat álkibun oazžut rievttis sámi jienastuslogu go dát registreren bodii čuovvut persovvna jus son vejolaččat fárrui eará suohkaniin ja ahte persovvna automáhtalaččat sihkojuvvui jienastuslogus go jámii. 2001 váлга lea vuosttaš váлга mii čadahuvvui elektruvnnalaš jienastuslogu vuodul. Čájuhuvvo dattetge ahte EDB-čálihuvvon jienastuslohku iešalddis ii leat leamaš doarvái dasa ahte jienastuslohku šattai riektá.

2001 válgga dohkkeheamis, daddjo Sámedikki fápmuduskomitéa evttohusas Sámediggái áššis 27/01, ahte jus manuálalaččat buohtastahtta elektruvnnalaš sámi jienastuslogu jienastusloguin maid suohkanat leat sáddet Sámedikki válgalávdegoddái, de oaidná ahte erohus lea 400 persovvna. Erohus lea šaddan danin go persovvnat geat ledje registrerejuvvon elektruvnnalaš jienastuslohkui, eai lean registrerejuvvon suohkaniid jienastuslohkui ja nuppelá-dje. Dát gáhčče dasto eret jienastuslogus danin go lei váilevaš ovttahttin elektruvnnalaš jienastuslogus ja suohkaniid jienastusloguin.

Evttohus ahte čohkket ovttasadjái jienastuslogu čáliheami mielddisbukta ahte Sámediggi galgá doaimmahit buot jienastuslogu čáliheami mii ovdal gulai juohke suohkaniin. Sámedikkis boahtá leat ollislaš jienastuslogu čáliheami ovddasvástádus ja ahte jienastuslohku čálihuvvu suohkaniid vuodul. Eaktuduvvo ahte suohkaniid vuodul sámi jienastuslogu ovdanbuktin joatka seammalá-dje go eaktuduvvo ahte orrunsuohkana álbmoregisttar lea vuodđun

Láhkarietdadasat geassemánu 12.b. 1987 nr. 56 láhkii Sámedikki ja eará sámi riektedilálašvuodaid birra (Sámeláhka)

go gáibida registrerejuvvot dahje sihkkojuvvot sámi jienastuslogus.

Evttohus mielddisbukta ahte ovddasvástádus dohkkehit gáibádusaid čálihuvvot jienastuslohkui dahje das sihkkojuvvot sirdojuvvo iešguđet suohkanis Sámediggái. Galgá váldit oktavuoda Sámedikkiin jus áigu gáibidit čálihuvvot sámi jienastuslohkui. Suohkanat mat vuostaiváldet gáibádusaid, berreit fuolahit ahte daid dađistaga sáddejit Sámediggái. Sámediggi áigu ovtta Álbmotregistrerema guovddáškantuvrrain, doaimmahit čáliheamiid guovddáš álbmotregistarii ja fuolahit ahte suohkanat ožžot odastuvvon ja loahpalaš válgajienastuslogu sámediggeválgii. Lagabut njuolggadusat sámi jienastuslogu almmuheami, divvunvejolašvuodaid ja rievdadusaid dieđiheami birra bohtet nugo ovdal mearriduvvot láhkaásahusas mii lea sámelága § 2–11 vuodul.

Departemeanta bidjá vuodđun ahte ovtta sadjái čohkken sihke jienastuslogu čáliheamis ja – hálldašeamis buktá ovttalágan dagalduvvamiid ja ovttahttojuvvon meannudeami go gáibidit čálihuvvot jienastuslohkui dahje das sihkkojuvvot, ja sihkkarastá ahte jienastuslohkui čálihit dađistaga, dm. maiddái válgajagiid gaskkas. Ovtta sadjái čohkkejuvvon čáliheamiid maiddái kvalihtehtasihkkarastá jienastuslogu nu ahte sáhtta šaddat buorre bargoneavvun Sámediggái válgga ráhkkaneamis go galgá dohkkehit listoevttohasaid ja evttoheddjiid ja go galgá čadahit ja loahpahit válgga. Departemeantta mielas lea maid riekta ahte láhka mearrida ahte lea Sámediggi mii hálldaša válddi miedihit ahte sámi jienastuslogu sáhtta geavahit dutkamiidda ja sullásaččaide.

2.4 Eará rievdadusevttohusat maid Sámediggi lea ovddidan

Sámediggi lea maiddái ovddidan evttohusa rievdatit váлгаortnega biirejuogu dáfus, mandáhttujuogu

mas váldá atnui dássenmandáhtaid sohkkabeallái mas leat áirasat unnitlogus, sohkkabealejuogu gáibádus válgalisttu evttohasaid gaskkas, gáibádus ahte galget eanet vuolláičállagat go galgá ásahtit báikkálaš válgalisttuid ja evttohus ahte jienastuslohkui čálihuvvon váhnemiid mánat galget automáhtalaččat čálihuvvot sámi jienastuslohkui. Sámediggi mearridii dattetge seammás ásahtit áššedovdilávdegotti mii viidat galgá árvvoštallat sámediggeválgaid buot beliid. Departementa lea árvvoštallame Sámedikki evttohusa ja bohtá ovddidit vejolaš rievdadusevttohusaid maŋŋil.

3 Ekonomalaš ja hálldatlaš váikkuhusat

Hálldatlaš čuovvoleami ja ovttasadjái čohkkema sámi jienastuslogu čáliheamis bohtá Sámediggi dahkat ovtta Álbmotregistrerema guovddáškantuvrrain. Lassigoluid meroštallet šaddat sullii 0,5 milj. ruvno jahkásaččat. Supmi gokčēt Sámedikki bušehta bokte.

Sámelága evttohuvvon rievdadus gáibida ahte Sámedikki válgaláhkaásahusa ferte seammaládje odastit. Láhkaásahusa rievdadus dahkkojuvvo lagas ovttasbarggus Sámedikkiin.

Giella-ja guovludepartemeanta

ávžžuha:

ahte Don Majestéhta dohkkehat ja vuolláičálát ovdanbiddjon proposišuvnna evttohusa Stueradiggái dahkat láhkarietdadasaid geassemánu 12.b.1987 nr. 56 láhkii Sámedikki ja eará sámi riektedilálašvuodaid birra (sámeláhka).

Mii HARALD, Norgga gonagas,

nannet:

Stueradiggi galgá mearridit láhkarietdadasa geassemánu 12.b.1987 nr. 56 láhkii Sámedikki ja eará sámi riektedilálašvuodaid birra (sámeláhka) ovdanbiddjuvvon evttohusa vuodul.

Evttohus

láhkii rievdadit geassemánu 12.b. 1987 nr.56 lága Sámedikki ja eará sámi riektedilálašvuodaid birra (sámeláhka).

I

Lágas geassemánu 12.b. 1987 nr. 56 Sámedikki ja eará sámi riektedilálašvuodaid birra (sámeláhka) galgá § 2–6 čuodjat:

§ 2–6 Sámi jienastuslohku

Buohkat geat duodaštít ahte sii atnet iežaset leat sápmelažžan, ja geain lea juogo

- a) sámeigiella ruovttugiellan, dahje
- b) lea dahje lea leamaš váhnen, áhkku/áddjá dahje máttaráhkku/máttaráddjá geas lea sámeigiella ruovttugiellan, dahje
- c) lea mánná persovdnii gii čuožžu dahje lea čužžon jienastuslogus sáhttet gáibidit čáliuvvot *sámi jienastuslohkui*.

Galgá váldit oktavuoda Sámedikkiin go áigu gáibidit čáliuvvot sámi jienastuslohkui.

Sámediggi ráhkada sámi jienastuslogu álbmotregisttara, mañemus válgga sámi jienastuslogu ja čáliemiid ja sihkkumiid gáibádusaid vuodul mat leat bohtán mañemus válgaáigodagas. Sámi jienastuslogu galgá čálihit suohkaniid vuodul.

Go persovdna lea čáliuvvon sámi jienastuslohkui, de sáhttá dan registreret álbmotregisttarii. Dát registreren galgá leat olámuttos dušše dan eiseváldái mas lea ovddasvástádus čadahit Sámedikki válgga, dahje go *Sámediggi* dan lea miedihan.

Sáhttá EDB:in čállit sámi jienastuslogu.

II

Dát láhka lea dakkaviđe fámus.

